

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

20 bani numărul 20

Administrația: Strada Mircea cel Mare No. 33

Abonamentul 10 lei pe an

Agitația Constanțenilor

Se știe, lucru de care ne-am plâns neîncetat în coloanele acestui ziar a fost lipsa de atențiune a guvernului central pentru ori-ce interes dobrogean; neajunsurile și neregularitățile locale le-am trecut tot-dea-una pe al doilea plan. Aceasta nu pentru-că ne potriveam puterii centrale, ci pentru că n'avea cine vorbi în numele multiplelor pășuri locale.

De la consiliile județiene și cele comunale, cum sunt ele instituite, n'a fost și nu este nimica de așteptat;—nici că aceste instituțiuni au dat vre-odată semne de viață proprie.—Mai rămăneau reprezentanții direcți ai guvernului, oameni cari, de cele mai multe ori picați înaintea ministerului din întâmplare, trimiși aci numai din cauze de strâmtorări de tot felul ale guvernului și partidelor politice, nu făceau nimic, ori cutezaă prea mult, până ce erau siliți să plece înainte de a fi apucat să cunoscă măcar județul ce trebuia să administreze. Am avut în acest județ peste 20 de prefecti și tot atâtia în județul vecin, de 24 ani, de când stăpânim această provincie.

Din cauza acestor vecinice schimbări nu s'a putut face absolut nimica, mai cu seamă în județul nostru Constanța.

De la 1879, din primul an de ocupațiune, s'a început în acest județ plantații de păduri: la Medgidie, Constanța și Mangalia, și

n'avem un copac; de la 1886 saū întreprins plantațiile permietrelor comunale, hotărîte de lege, cheltuiindu-se până acum doi ani vr'o 250,000 lei, plus venitul pământului pe care s'a încercut plantațiile, și n'avem încă pe nicăieri un păle de 10 hectare de pădure de *salcâm!*—Acum guvernul ne-a mâncat toți banii plantațiilor.

Cam tot din acel timp, Comuna Constanța reclamă de la Dir. C. F. niște locuri pe care compania engleză le uzurpase în timpul guvernului provizoriu rusesc, uzurpare constatată judecătorește, și până astăzi guvernul central ține încrecată și împedecată dezvoltarea teritorială a acestui oraș; pe când nici un primar nu îndrăznește să pue în lucrare atâtea deizii luate de consiliul comunal, în a forța pe uzurpator să se retragă măcar de pe băltoacele vecinice imunde și pestilentoase din docul Diviziei, de teamă să nu fie aruncat peste bord.

Atâtea consilii comunale, așa așa și ne românești, au recunoscut necesitatea ce este ca și Românii de origină să poată profita ceva din enormele cheltueli ce s'a făcut cu Podul Carol I și Portul Constanței, măcar în a 2-a sau a 3-a generațiune, dându-se acestui element câte-va locuri de case, cu prețuri fixe, cum s'a făcut la 1859 spre romanizarea Brailei, dar toate ostenele, toate cererile pare-că au fost adresate unui guvern vitreg de interesele Românismului.—Nici peste 100 de ani Constanța nu va deveni un oraș românesc.

Cine e de vină, că unor aseme-

nea-cestiuni și altor o sută de cestiuni dobrogene, de aceeași însemnătate, nu li s'a dat nici o atențiune? Cine poartă răspunderea, că de 24 de ani, Statul Român, n'a făcut alt-ceva în această provincie, decât a vândut și vinde mereu: pământ, păduri, peatră, nisip, case și dependente ale emigranților, stof, papură și peste—până și ghița apelor acum—fără a fi făcut măcar un crâmpeiu de șiosea?

Am dis-o de atâtea ori și o repetăm: vina este numai a guvernului central și a politicianismului mizerabil de care e cuprinsă toată ființa Statului Român.

Se știe foarte bine în București, că Dobrogenii n'aă absolut nici un mijloc de a protesta, chiar când se comit cu ei nelegiurii. Ministrii inconștienți, de însemnătatea anecsiunii acestei provincii, ne-a trimis aci, ca prefecti ori primari, oameni recunoscuți ca decavați, în țara românească, numai pentru că erau rude sau protegiați pe care nu'i putea întrebuinta în altă parte, și i-a ținut până ce au revoltat toată suflarea dobrogeană.

Ingăduința, atâtea vreme comprimată, a resuflat în mișcarea din urmă pentru drepturile politice, cari nu se răvnesc, credem noi sincer, de cât spre a se putea reclama țerei contra nedreptăților ce se fac acestei provincii.

Dobrogenii și-au pierdut încrederea în rapórtele anuale ale consiliilor județiene, cari n'aă avut nici odată nici un rezultat; de aceea nici nu se mai duc delegații la

București;—Românii de aci, intenționăm pe cel cu sentimente patriotice, cari ar ști *vorbi și scrie*, sunt toți robi ai pâinei de toate zilele, pe care le-o dă sau înlesnește grația guvernelor,—cine poate, cine e dator să îndrăznească a arăta guvernului prăpastia spre care orbăcește românismul dobrogean?

Nu vedem pe nimenea, și de aceea am aplaudat la mișcare începută.

Ministerul prezidat de d. D. A. Sturdza, care cunoaște bine situația locală, va fi trebui să se hotărască: ori dă județelor o administrație uniformă, inteligentă, cinstită, activă și competentă a satisfacă atâtea drepte cauze ale provinciei, ori lasă Dobrogenilor acces liber în forul național, spre a se plânge țerei de nepăsarea guvernelor pentru interesele României eis-dunărene.

Agitația pornită nu va înceta altmintrenea, și nu e de loc în interesul țării ca ea să continue. Spunând aceste ne facem cea mai patriotică datorie.

P. Grigorescu.

O RECTIFICARE

Ziarul *Conservatorul* reproducând după ziarul nostru din urmă articolul «Schela de la Mangalia» a primit din partea d-lui Emil Costinescu și publicat în numărul său de la 10 curent, următoarea scrisoare, pe care ne grăbim a o reproduce și noi, dând d-lui Director al Băncii Generale toată satisfacțiunea cuvenită pentru învinuirea nedreaptă ce i-am adus.

Iată scrisoarea:

București, 8 Maiu 1902.

Domnului director al ziarului
«Conservatorul»

Loco.

În numărul d-v. de asta-zî ziceți, împreună cu ziarul *Constanța*, că e scandalos, revoltător de scandalos că guvenul face, după cererea mea, o punte-schela la Mangalia care va costa 500.000 lei, pentru ca eu să mă plimb cu un vaporăș de la Constanța la Mangalia urde așa avea proprietăți.

Vă rog să bine-voiți a publica drept răspuns din parte-mi că nu este nici un cuvânt adevărat din toată această poveste, precum nu era nici un cuvânt adevărat în toate poveștile despre preținse favoruri ce așa fi dobândit pentru Banca generală în transporturile pe Caile ferate.

N'am cerut și nu voi cere nici odată nici o favoare de la nici un guvern, și cu atât mai mult de la un guvern compus de amici politici.

Ceea ce este într'adevăr scandalos și revoltător este ca un jurnalaș de provincie să inventeze asemenea calomnii.

Apelez la imparțialitatea d-v. spre a publica aceste linii.

Primiți vă rog, d-le director, asigurarea osebitei mele considerațiuni.

E. Costinescu.

Cestiunea stă ast-fel: D-l Prefect Scarlat Vărnăv, a doua zi după venirea și instalarea d-sale ca prefect, a anunțat în prima ședință a consiliului județean prezidată de d-sa vestea îmbucurătoare că guvernul a hotărât a face și porturilor Dobrogene câte-va îmbunătățiri din fondul abundant de $\frac{1}{2}\%$, disponibil, între care și portului Mangalia o punte de vre-o 200.000 lei. Noi țineam această știre, perfect de exactă de alt-fel, de la un membru al consiliului județean. Cum prefectul era nou venit, neputând bănui alte influențe, în determinarea guvernului spre aceasta atât de neașteptată favoare, — atât de neobicinuită de alt-fel — am atribuit cauza d-lui Director al Băncii Generale, care are o sucursală în Mangalia și e mai mare proprietar rural lângă acest port; întocmai după cum puntea de acum 14 ani, care a costat de geaba pe guvern 100.000 lei, s'a atribuit stăruințelor regretatului M. Cogălniceanu, proprietarul pe atunci al moșiei dintre Mangalia și Ilanlic, punct de graniță.

Deduțiunile noastre au fost însă greșite. Dendată ce directorul acestei foli a putut părăsi casa, dintr'o indispoziție de care suferea, și a putut vedea pe d-l prefect, la 8 curent, s'a informat că inițiativa

este a d-sale, personală, care ceruse și obținuse de la ministerul lucrărilor publice câte-va îmbunătățiri pentru stațiunile de încărcare dobrogene, între care Mangalia și Oltina, înainte de venirea d-sale în Constanța, pe cari a crezut bine să le anunțe în consiliu.

Ast-fel s'au petrecut lucrurile. Regretăm sincer supărarea ce am putut aduce stimatei domn Emil Costinescu, despre care, de altmintrenea, noi și orașul întreg n'avem de cât respect și admirație pentru prodigioasa d-sale activitate și pentru interesul deosebit ce poartă progresului comercial și economic în Dobrogea.

Despre importanța schelei Mangalia vom vorbi altă-dată, după cum am promis.

GAZETĂRIE

După *Steaua Constanței* vine acum *Drepturile Dobrogei* să ne atace. Pe semne că unul din *drepturile* de revindecat pentru Dobrogea ar fi și acela: ca ne-seine certat cu justiția și cu morala, să aibă dreptul a arunca cu noroiu în ori-cine ar vrea!? Dacă e așa noi putem face că înceteze contraversa prin câte-va rânduri numai. Dar, aceasta e interesul vre-unei cauze? Noi credem că nu, și de aceea invităm încă odată la bună credință pe d-l *Comitet* al «Drepturilor Dobrogei».

După ce că în numerile trecute ne-a batjocurit cum au știut mai rău, făcându-l *calomniator*, asupra unei cestiuni, și apoi au cerut închiderea discuției, tot așa se va întâmpla și cu ceea-ce e personal în următoarea frasă pe care au scris'o și subliniat: «*Lumea ne cunoaște și pe unii și pe alții și lumea, ca un drept judecător, ne va judeca și pe unii și pe alții după faptele și meritele noastre*».

Noi nu fugim de o discuțiune cât de subiectivă, cu ori-care din confrăți, dar cui folosește acesta? Ne e teamă că iar veți cere închiderea discuției, și va fi prea târziu.

Ne spuneți acum în numărul din urmă, că «*Constanța*» e o foaie «*fostă a fostului*» prefect. — acum

disponibilă, — de *inchiriat* — sublinierile sunt și ele reproduse ai-doma din «Drepturile Dobrogei». Și, cui se fac aceste prisosuri de onoare? «Constanței» care s'a pronunțat destul de categoric în privința schimbării de la prefectură, chiar din momentul în care schimbarea 'i-a venit la cunoștință: de acum două săptămâni, bine-cuvântând noua numire, și arătând motivele pentru ce, și complectându-le în numărul ultim, înainte ca șeful județului să fi venit în oraș, sau ca cine-va din redacția noastră să fi vădut pe noul prefect. Și cine, mă rog face frumoasele și colegialele insinuațiuni? Organul Comisiunii *drepturilor politice*, care n'a găsit cu cale nici până aci să dică un cuvânt în privința noii numiri de prefect, — și adică tot noi suntem de *inchiriat*!

Vedeți mai bine să nu vă deschirați voi din avocatura de la comună, din profesorat și furnituri. Noi, ne-având ce câștiga, personal, nici ce pierde, din nici o schimbare, nu putem fi nici de *inchiriat* nici de deschiriat; o știți prea bine, și cu toate acestea stăruiți a fi de rea credință.

Mai diceți și ne întrebați, cam câte servicii ne-a făcut fostul Prefect à la «Secolul», adică abonamente? Vă răspundem categoric, sperăm pentru tot-d'auna: nici un prefect, sub-prefect, primar sau polițaiu, nici odată, de când apărăm, nu ne-a făcut *un singur abonament*. Dacă veți dovedi că cine-va din administrație, sau prefectul Quintescu, pe care am spus că îl stimăm pentru cinstea sa esemplară, ne-a făcut vre-odată un singur abonament, sau ne-a dat măcar un anunț de doi bani, luăm angajamentul să trecem peste toate turpitudinile voastre trecute, chiar în caz când ați fi și mai de rea credință decât până acum.

Că ziarul nostru ar fi o «foiță, a cărei rea credință, perversitate și răutate neputincioasă, sunt fără exemplu în presa noastră», scrisă de acel ce ne gratifică odată «hața Coiciu-Grigorescu» pentru că i-am zeflemisit niște iscălituri necuviincioase din o petiție către M. S. Regele, întrebe pe cei-*l'alți* subscriitorii: unde a fost *necuviinto*?

în zeflemeaua noastră privitoare pe căruțași, cafegii, samsari, crotori etc. sau în procedura autorului de a da publicității o petițiune către suveran, acoperită de asemenea iscălituri?

Un cuvânt și sfârșim, neavând nici timp, nici cadrul necesar să relevăm tot ce s'a scris în privința «Constanței»: Aveți de gând să stăruiți pentru *drepturile politice* ori pentru alegerile comunale, de la toamnă?

Ca să știm! Până acum nu vedem decât gazetărie ordinară, scriindu-se pagini întregi pentru câte o cestiune avocătească, cum ar fi de es. litigiul pentru un loc netrebnic, pentru care statul ar cere chirie de la un Y-grec sau Zed orecare.

P. Grigorescu.

10 MAIU

Zece Maiu, zi de trei ori mare pentru Români și pentru toți câți simt româneste, ca în toată țara și în orașul nostru a fost sărbătorită cu o deosebită solemnitate.

Încă din ajun, tot orașul era în ferbere, — un murmur surd ca înaintea unei furtuni — căci pe întrecute cetățeni Constanțeni, sub impulsivitatea sentimentelor naționale, porniri firești a dragostei de zilele mari, zile de glorie și triumf pentru românism; își împodobeau casele cu verdeață și drapele.

În zorii zilei, orașul era splendid decorat, coroanele de flori și covoarele ce împodobeau balcoanele împreună cu portretele Familiei Regale, forma un tot, de-o așa de dulce armonie că orașul părea din povești; iar tricolorul Român, mândru și măreț, sălta în vânt; în miș de piepturi românești inima tresălta de o nesfârșită bucurie ce se citea pe fețele și în ochii tuturor...

La orele 9 a. m. Piața Independenței era o mare de capete, o mare pe a carei unde străluceau în soare și, de bucurie, reflexul ochilor albaștrii, negrii, verzi...

Școalele primare de băieți și fete, române, musulmană, armeneseă germană, bulgară și greacă pe rând întonaau, — glas de îngerași —

imnul Regal, De la Tisa până la Mare și alte cântice patriotice.

Pe la orele 9^{1/2} sosesc trupele din garnizoană în ținuta de ceremonie și se orînduiesc în tot lungul str. Mahometane. Elevii școalelor primare și Gimnaziului pe trotuarul din fața Catedralei.

În biserică eleele școalei profesionale și un numeros public cu adâncă evlavie a luat parte la serviciul divin al Te-Deumu-lui slujit de Protereu G. Rădulescu care, într'o scurtă dar simțită cuvîntare, a spus că: «cunoscută fiind «tuturor Românilor ziua de 10 «Maiu, care intrupează quitesența «a tot ce e mai sfînt pentru neamul românesc; e datorია noastră «de creștin, ca în mijlocul bucuriilor ce ne procură această zi, «să nu uităm pe acei eroi cari «și-au dat viața pentru a ne da «nouă, independența, regatul și «ocaziunea de a ne veseli astăzi», apoi rugându-se pentru ei, corul intonează «Vecinica lui pomenire».

Parada a fost comandată de d-l Lt. Colonel Dumitrescu comandantul Reg. 34 Infanterie și defilarea a fost primită, în Piața Independenței, de către d-l Colonel Budișteanu comandantul Reg. 9 Călărași.

După defilare s'a primit în sala Palatului Comunal de către d-l Prefect Vêrnay, felicitările membrilor corpului consular și al autorităților civile, militare și cetățenilor.

La orele 3 p. m. elevii școalelor secundare în frunte cu profesorii lor percurgând stradele Mangalia, Carol I, Piața Independenței și Bulevardul Elisabeta, au mers la salonul Casinului comunal de pe Bulevard unde, d-l Bogdan Ionescu directorul gimnaziului local, într'o cuvîntare de cel mai curat patriotism; face istoricul zilei de 10 Maiu, ziua în care sărbătorim amintirea celor mai mărețe evenimente din viața Românilor.

«A trebuit — dice D-sa — suflet românesc pentru a putea ține pept atâtor năvălitori barbari, a trebuit etern-neștearsa, sfântă aducere aminte a domnilor români, Mircea și Mihai; a trebuit un Cuza și Cogălniceanu pentru a îndeplini mărețul ideal al uni-

«rei; a trebuit un Hohenzolern pentru a da prilej Românilor să arete lumii că în ale lor vine clocotesc sângele Roman!» Descrie apoi grozăviile războiului și starea de suferință a soldaților români în război, eroii cărî ne-au dat independența și termină urînd de trei ori trăiască România!

Corul gimnaziului a ntonat imnul regal, care a fost ascultat de public în picioare, și diferite cântări patriotice. Elevii Stănescu și Mocanu V, au făcut scrimă, Birzan a declamat, «*Bățul Ungului*».

La orele 5 p. m. elevii gimnaziului cu întreg corpul profesoral au executat jocul *Oina* la câmp.

La 8^{1/2} seara retragerea cu torțe. Musica militară executând cele mai frumoase arii, a dilectat, până târziu noaptea, numerosul public, adunat în Piața Independenței.

F. de la Gorj.

DIN TOATĂ LUMEA

Catastrofa din Martinica

Cum din alte vremi nu s'a mai vădut, o îngrozitoare catastrofă a distrus orașul *St. Pierre* din insula Martinica, posesiune franceză în Antile.

Vulcanul Pelée făcând erupțiune, cutremure însoțite de trăsnete și ploaie de foc, a cauzat un desastru indescriptibil.

Sunt miile de morți și orașul în ruină acoperit de lavă și cenușe, presintă o atât de dureroasă priveliște! S'au trimis ajutoare din toate părțile lumii.

Ultimele telegrame anunță că un formidabil nor de cenușe s'a abătut cu repeziciune asupra orașului *Fort-de-France*. Refluxul a distrus o parte din localitatea *Carbet*, situată lângă distrusul oraș St Pierre. Populațiunea a început să evacueze insula.

În Franța e mare agitație cauzată de cea mai mare escrocherie a secolului «*afacerea Cranford*» a cărei eroină e d-na Humbert care, timp de 20 ani, a mânuit o sumă de 120 milioane, cumpărând castele și domenii și toate acestea numai în socoteala unei închipuite moșteniri.

Sotul Humbert cu buzunarele pline și-au luat talpășița, lăsând cu buzele umflate pe debitorii ce s'au încredut în misterioasele lași pline cu minciunile d-nei Humbert.

Se dice că o a doua panama va fi și această afacere. Deputatul socialist Mirman a anunțat o interpelare guvernului în această afacere.

Informațiuni

La 23 Maiu va avea loc alegerea membrilor ce compun Camera de Comerț.

D-l Ioan Sântu, fost inspector vamal, pensionar, a fost numit consilier al comunei Constanța, din partea guvernului în locul vacant lăsat de d-l Țerușan, fost primar. Alegerea și numirea d-lui Sântu în această demnitate, e cum nu se poate mai nimerită, și mai bine-venită pentru comună.

La 19 curent vor avea loc cursele de cai la hypodromul de la Anadolkiol. — A trebuit ca noi de la acest ziar să deșteptăm atențiunea Țuncționarilor din ministerul Domeniilor spre a face cursele; e destul de regretabil.

Juriul e compus din domni Scarlat Vêrnay, prefectul județului, Chr. Georgescu, primarul Constanței, C. Pariano, mare proprietar, Colonel Pautbriant, din partea ministerului de resbel, Locusteanu, șeful serviciului tehnic din ministerul Domeniilor și I. Filip, profesor la școala veterinară din București.

O speculă neomenoasă se face cu lirele turcești în oborul de produse al Constanței.

Cumpărătorii produselor plătesc țeranilor sumele ce li se cuvine în lire turcești pe cursul de 23 lei bucața, spunându-le că așa e cursul pieței pentru aceste monede. Țeranii voind a le da și ei pe același curs negustorilor pentru diferite mărfuri ce cumpără din oraș, aceștia nu le primesc, din care cauză, adesea conflictele degeneratează în scandal, când se întâmplă ca marfa ce țeranii au luat să fi fost consumată în parte

sau alterată, în neputință de a se mai reprimi înapoi de către negustor.

Atragem atențiunea d-lui Prefect asupra speculei, rugându-l să ia cuvenitele măsuri de îndreptarea acestui rău.

În noaptea spre 11 curent, toată această zi și parte din noaptea spre 12 Maiu a plouat întruna, cu mare vijelie; timpul fiind aproape frigos.

Recoltele în câmp și fânețele promet o așa abundență cum n'a fost de când stăpânesc Românii Dobrogea.

Mai ne permitem a atrage atențiunea d-lui prefect asupra următoarelor fapte: Primarii comunelor rurale, între care cel mai dârj ar fi cel de la Azaplar, nu liberează certificatele trebuincioase economilor de vite, pentru miel și lână, spre vîndarea acestor produse, până ce economii nu vor fi achitată către perceptor toate datoriile fiscale, pentru plata pământurilor etc. — Ori, dacă oamenii n'au vîndut, n'a fost încă timpul: nici mieii, nici berbecii, nici lâna, nici eașul, ci cel mult au putut lua unii câte-o arvună, spre a duce aceste produse: la Galați sau Brăila ori Constanța sau alt loc, fie și la cășerie, — brânzeturile — de unde să ia banii?

Perceptorii, cu remiză, și șefii lor, nu prea vreați să știe de acest lucru, și l'șicanează grozav, pe unii până la disperare.

Rugăm pe d-l prefect să intervie, măcar pentru economii stabili, proprietarii mari și cultivatorii, cari au tot dreptul la păsuire, chiar până după trierăt, timp în care banii le sunt trebuincioși plugarilor ca ochii din cap. Cui poate folosi zorul ce li se dă, strîmtoările ce li se fac? Numai cămătarilor și samsarilor lor, de la cari Statul nu trage nici un folos, și credem nici perceptorii.

Avis marilor cultivatori

Un bun mașinist agricol român caută loc; primește angajamente pentru mai multe garnituri de trier și săcerat, de ori ce sistem, avînd practică îndelungată.

Doritorii se vor adresa la ziar, sub inițialele E. K.